

Preot Prof. Dr. Constantin Coman

DESPRE CRUCE sau VESTEA CEA BUNĂ A RĂSTIGNIRII

Editura Bizantină

din care iradiază acelea, ci ca o alăturare de materie menită să satisfacă poftele.”⁵⁵

Cuviosul Sofronie de la Essex descrie cu durere cum au ajuns oamenii să-L batjocorească și să-L răstignească pe Hristos și cum continuă să o facă până astăzi: „Iisus Hristos este înțelepciunea lui Dumnezeu, mai nainte de veci, tainică, „pe care nimeni din domnii veacului acestuia nu o au cunoscut” (cf. 1 Cor. 1: 24; 2: 7-8). Până la El lumea întreagă, toate popoarele, umblau în întunericul necunoașterii căii ce duce în împărăția lui Dumnezeu și Tatălui nostru. Tainele acestea acum ne sănt descoperite, înțelegerea neîndoelnică a venirii noastre în această viață ne este dată. Domnul ne-a vestit și prin cuvânt dragostea pentru noi cea mai nainte de veci a Tatălui, și în Sine ne-a arătat cine este El - Tatăl. Noi însă, în nebunia noastră, L-am răstignit; iar când atârna pe Cruce ne băteam joc de El; și până astăzi nu încetăm a-L batjocori.”⁵⁶

⁵⁵ Dumitru Stăniloae, notă 65, Filocalia 3, p. 51

⁵⁶ Arhim. Sofronie Saharov, *Taina vieții creștine*, p. 198

CUPRINS

PREFATĂ	II
---------------	----

DIALOG DESPRE CRUCE

CRUCEA CA PILDĂ DE URMAT, CA LECȚIE	23
CRUCEA FIECĂRUIA	27
CRUCEA PREOTULUI	31
SFÂNTA TREIME ȘI CRUCEA	38
CRUCEA NEAMULUI	49
CRUCEA ȘI PREGUSTAREA BUNĂTĂȚILOR VEACULUI CE VA SĂ VINĂ	55
MĂSURA CINSTIRII SAU A NECINSTIRII CRUCII	58

EVANGHELIA CRUCII

DEZECHILIBRE ÎN PERCEPȚIA CRUCII	67
CRUCEA CA SOLUȚIE, CA SENS	69
CONSECINȚELE DOCHETISMULUI TEOLOGIC ASUPRA PERCEPȚIEI CRUCII	71
EVANGHELIA CRUCII SAU VESTEA CEA BUNĂ A MORȚII PE CRUCE	73

PENTRU ELINI NEBUNIE	74
CIOCNIREA ÎNTRE PERSPECTIVA DUMNEZIASCĂ și CEA OMENEASCĂ	76
ÎNTRU SLĂBICIUNE SE ARATĂ PUTEREA LUI DUMNEZEU	80
SMINTEALA CRUCII.....	86
ADEVĂRUL PATIMILOR și AL CRUCII DOMNULUI HRISTOS	90
OCOLIREA CRUCII – „COBOARĂ-TE DE PE CRUCE!”.....	93
MÂNTUIREANA PRIN SINE, AMĂGIREA DINTOTDEAUNA A OMULU	95
LEPĂDAREA DE SINE TREBUIE SĂ MEARGĂ PÂNĂ LA MOARTE	96
JERTFIREA DE SINE – CALEA VIEȚII, A IUBIRII	98
AGONISIREA SAU CAPITALIZAREA EGOISTĂ	100
AGONISEALA INTELECTUALĂ și AGONISEALA MORALĂ	101
CRUCEA CA GOLIRE TOTALĂ DE SINE	104
EVANGHELIA CRUCII - MÂNTUIREANA CA DAR	107
PRIMII CREȘTINI URMEAZĂ CALEA CRUCII. EPOCA PERSECUȚIILOR.....	111
MARTIRIUL CONȘTIINȚEI – VEACURILE MONAHILOR ANAHOREȚI	113
CRUCEA, EXPRESIA IUBIRII CARE STĂ LA TEMELIA ÎNTREGII EXISTENȚE.....	115
EVANGHELIA CRUCII – EVANGHELIA IUBIRII.....	119
LUMEA ESTE POTRIVNICĂ CRUCII!.....	121

BUCURIA CRUCII

BUCURIA CRUCII DOMNULUI.....	125
CRUCEA OMULUI.....	128
POARTA CEA STRÂMTĂ și CALEA CEA ÎNGUSTĂ.....	132
OCOLIREA CRUCII.....	134
RETRAGEREÎN PUSTIE SAU CRUCEA DE BUNĂVOIE.....	138
EXISTENȚA CA ARDERE DE SINE.....	141
BUCURIA CARE VINE DIN PLĂCERE ESTE URMATĂ DE AMĂRĂCIUNE.....	146

CUVÂNTUL CRUCII

CRUCEA ESTE SOLUȚIA CARE VINE DE LA DUMNEZEU	157
ISPITA COBORÂRII DE PE CRUCE.....	159
RĂSTIGNITUL NU ÎNVIAZĂ EL, CI ESTE ÎNVIAȚ DE CĂTRE DUMNEZEU.....	160
CRUCEA ESTE RENUNȚAREA LA SOLUȚIA MEA și RECURSUL LA SOLUȚIA CARE VINE DE LA DUMNEZEU	162
ÎN CRUCE, HRISTOS NU ÎȘI ARATĂ PUTEREA SA, CI RENUNȚAREA TOTALĂ LA PUTEREA SA.....	164
LEPĂDAREA DE SINE.....	170
CRUCEA NEAMULUI.....	172

ȘI NICI RESEMNARE.....	176
SMINTEALA EVANGHELIEI.....	178
SURPRIZELE JUDECĂȚII LUI DUMNEZEU	181
ISPITA BILANȚULUI POZITIV.....	182

VESTEÀ CEA BUNĂ A RĂSTIGNIRII

ERMINIA CRUCII LA PĂRINȚII NIPTICI-FILOCALICI	186
NU SE POATE FACE CREȘTIN ADEVĂRAT CEL CE NU S-A PREDAT PE SINE DESĂVÂRȘIT CRUCII	188
„MIE LUMEA MI S-A RĂSTIGNIT, CA ȘI EU LUMII”.....	191
RĂSTIGNEŞTE-ȚI TRUPUL DIMPREUNĂ CU PATIMILE și CU POFTELE LUI	195
RĂSTIGNIREA TRUPULUI PRIN OSTENELI și NEVOINȚE	198
CEL CE ARE ÎNCĂ MIȘCĂRILE NATURALE ALE TRUPULUI NU S-A RĂSTIGNIT ÎMPREUNĂ CU HRISTOS.....	199
MINTEA SE RĂSTIGNEŞTE DUHOVNICEŞTE ÎMPREUNĂ CU HRISTOS	203
ÎL RĂSTIGNIM PE HRISTOS ÎN NOI	209

DIALOG DESPRE CRUCE¹

COSTION NICOLESCU: Părinte Constantin, avem ascultarea să vorbim despre Sfânta Cruce. În Biserică, în general, noi toți și preoții cu precădere, trăim tot timpul între cruci; cruci materiale, însenareea permanentă cu semnul crucii... Mă întreb ce am mai putea spune, în ciuda omniprezenței în viața creștinului a Crucii, ca să nu ne blazăm în fața ei, să păstrăm prospețimea Crucii? Vă întreb, cum de rămâne Crucea ceva mereu viu, ceva mereu proaspăt, în ciuda faptului că noi, zi de zi, și mai accentuat în duminici, în sărbători și la întâlnirea cu mediul bisericesc, ne întâlnim cu ea.

PREOT CONSTANTIN COMAN: Contextul în care suntem chemați să vorbim despre Cruce este legat de Centenarul Unirii, este legat de neamul românesc. Să spunem că discuția noastră despre Cruce a fost provocată de inițiativa Părintelui Ioan, starețul Mănăstirii „Sfântul Ioan Botezătorul”, din Alba Iulia, de a organiza o expoziție itinerantă dedicată Sfintei Cruci, cu prilejul Centenarului României Mari.

¹ Dialogul despre Cruce dintre Preot Constantin Coman și Costion Nicolescu s-a desfășurat la Librăria Bizantină, în ziua de 2 mai 2018, la inițiativa organizatorilor expoziției itinerante dedicate Centenarului României Mari și intitulată „De la comunitate la comuniune. 100 de cruci la 100 de ani”.

COSTION NICOLESCU: Ca o punte între ce a fost anul dedicat Sfintei Cruci și, într-adevăr, Centenarul Unirii.

PREOT CONSTANTIN COMAN: Este frumos aspectul pe care-l sesizați. Într-adevăr, în ciuda faptului că suntem înconjurați de Sfânta Cruce peste tot și în tot timpul, oriunde ne mișcăm, nu se întâmplă și cu Sfânta Cruce ceea ce se întâmplă, de obicei, cu lucrurile pe care le vedem și le folosim tot timpul, cărora nu le mai dăm atenție și despre care nu știm mare lucru sau le ignorăm rostul. Dimpotrivă, Crucea păstrează o prospețime extraordinară și are un fel de magnetism, te atrage, o simți că este acolo. Recurgem la ea ca la ceva viu, funcțional. Semnul Crucii pe care îl facem - deși de multe ori îl facem automat -, totuși, nici acesta nu trece într-o inerție nebăgată în seamă. Și faptul acesta este o mărturie evidentă că Sfânta Cruce are în ea o putere dumnezeiască, aşa cum are putere dumnezeiască Scriptura, Cuvântul lui Dumnezeu. O putere pe care, oricât am ocoli-o, oricât am ignora-o, ne strigă parcă: sunt aici! Are o adresare, are o chemare, aşa cum au toate lucrurile sfinte. Biserica în sine, ca locaș de închinare, nu poți să o ocolești, nu poți să o ignori, chiar dacă treci în fiecare zi pe lângă ea.

La fel este lucrarea liturgică în ansamblul ei, Dumnezeiasca Liturghie. S-ar putea întreba cineva

despre o slujbă - o rânduială care se repetă în fiecare zi, aceeași fiind de mii de ani - cum de nu are un efect demobilizator, plăcitor? Faptul că oamenii vin la biserică, de veacuri, în ciuda vremurilor, este semnul că, indiferent de luciditatea, de trezvia, de măsura participării noastre, aceste lucrări și prezențe dumnezeiești sunt puternice, iradiază o anumită putere care atrage, hrănește, înnoiește. De altfel, cred că cei credincioși - cât de cât credincioși - care fac experiența acestor lucruri pot da această mărturie. Este vorba de o anumită împrospătare. Când ții dumnezeiasca Evanghelie în mâna, ca preot de exemplu, la un moment dat simți o oarecare dorire și o nostalgie să o iei din nou în mâini, adică aștepți momentul să ieși din nou cu Sfânta Evanghelie, să o ții din nou în mâini, înălțată spre popor sau să-ți sprijini fruntea pe ea. La fel se întâmplă cu Sfânta Cruce. Simți nevoia să o atingi, să o săruți, cu simțământul că primești ceva, ții se împărtășește prin ea ceva sfîntitor, dumnezeiesc, dătător de putere, de bine. Toate acestea demonstrează cu prisosință că dinspre lucrurile sfinte, dumnezeiești, vine o putere care este dincolo de lumesc, dincolo de omenesc, dincolo de ceea ce se perimează ușor, ne blazează sau ne plăcisește.

COSTION NICOLESCU: Vorbim despre preoți. Și omul obișnuit poate să o facă într-o anumită

măsură, dar părinții binecuvântează cu Crucea. Noi, mireni, cerem binecuvântarea. Preoții o dau și fără să o cerem, atunci când o cere rânduiala, în anumite momente liturgice. Dumneavastră, preoții, simțiți că în momentul acela nu vă comunicați pe voi însivă, ci pe Hristos, Duhul lui Hristos? Noi simțim, eu cel puțin simt, când ne binecuvântează preotul, mai ales dacă este unul care are forță și adaugă la forță, la puterea lui Dumnezeu, puterea lui de jertfă, simt că ceva vine, că se coboară peste mine ceva ce nu este cuantificabil. Simt aceasta când face semnul Crucii. Binecuvântare fără semnul Crucii nu există.

PREOT CONSTANTIN COMAN: Nu există binecuvântare fără semnul Crucii, într-adevăr. Într-un fel este binecuvântarea venită de la un părinte mai adâncit, mai duhovnicește și într-alt fel vine de la un preot de rând! Totuși, lucrurile sfinte, cum spuneam, au o putere într-însele. Dar dintre toate lucrurile sfinte, cea mai mare putere dumnezeiască o are omul sfințit și îndumnezeit. Să vă povestesc, foarte pe scurt, o întâmplare. Am fost la Ierusalim, în pelerinaj la Locurile Sfinte, cu comunitatea noastră de la biserică „Sfinții Voievozi.” Totul a fost o binecuvântare, de la Galileea până la Betleem, de la Drumul Crucii la Biserică Învierii... O mare bucurie să păsim și să petrecem pe urmele pașilor Mântuitorului Hristos și ale Sfintilor Apostoli. Am

fost, între altele, și la Mănăstirea Sfântul Sava. Acolo am întâlnit un părinte român nevoitor. Sfântul Sava este o mănăstire în plin pustiu. Nu era nimeni prin preajmă. A ieșit părintele, cu care aveam o oarecare înțelegere, și ne-a pus sufletul său pe masă, cum se spune. A fost un moment absolut extraordinar, unic. Întorcându-ne de la Locurile Sfinte, i-am întrebăbat pe enoriași ce i-a impresionat cel mai mult. Pe primul loc s-a plasat întâlnirea cu părintele Calinic, românul de la Sfântul Sava. După ce fusesem, aşadar, la Golgota, în Ghetsimani, în Biserică Învierii, la Cana Galilee, pe Lacul Ghenizaretului, în Capernaum, pe Tabor și în celealte locuri ale istoriei sfinte! Atunci mi-am dat seama că, dintre toate lucrurile prin care Dumnezeu Se împărtășește, Se comunică în istorie, cel mai important este omul însuși, omul fiecărui timp, omul viu. Vorbim de omul sfânt, sfințit de prezență sau pecetea dumnezeiască. Așa cum vorbim de lucrurile sfinte.

Crucea este, într-adevăr, o minune dumnezeiască. Un instrument de Josnică umilină și chină devenit cel mai cinsit între oameni. Cât de mult a pătruns Sfânta Cruce în viața noastră și în viața lumii! Spațiul nostru românesc are tot atâtea cruci, câtă pădure are. Fiecare sat cu pădurea lui de cruci bisericile cu cruci, casele cu cruci, oamenii cu cruci pe piept, preoții cu crucile în mâna, Sfintele Mese

pline de cruci, drumurile străjuite de cruci. Este ceva extraordinar. Ca să nu mai vorbim și despre frumusețea lor! Omul a pus și toată dragostea lui pentru Cruce, atunci când a zidit-o, când a făcut-o, când a sculptat-o în piatră, când a sculptat-o în lemn, când a făcut-o din aur și din argint! Faptul că este atât de prezentă Crucea nu este, evident, întâmplător.

Crucea este recapitularea prin excelență a adevărului credinței noastre, a adevărului vieții noastre, a adevărului Evangheliei Domnului nostru Iisus Hristos. Crucea este încununarea și recapitularea întregii iconomii dumnezeiești. Vorbim despre Crucea care este asociată - cel puțin aşa cum o trăim noi – Învierii. Felul în care ne reprezentăm noi Crucea dă mărturie despre această structurală și nestrămutată legătură a ei cu Învierea. Crucea ortodoxă poartă pe ea, indiferent în ce formă ar fi ea reprezentată – în desen, în pictură, în sculptură, ca obiect de cult, populară sau artistică -, și semnul Învierii: un ornament, flori, raze, nimburii, ceva care să sugereze că noi vedem totdeauna Crucea legată de Înviere; „Crucii Tale ne încinăm Hristoase și Sfântă Învierea Ta o lăudăm și o mărim!”

Adevărul esențial al credinței noastre, pe care se intemeiază viața noastră de fiecare zi, slujbele noastre bisericești, atitudinile noastre în momentele importante ale vieții, dar și în viața de zi cu zi, toate

își găsesc sens în Cruce. De aceea, iată, este atât de prezentă Crucea ca recapitulare a adevărului, Crucea ca cheie de înțelegere, ca deslușire, ca descoperire dumnezeiască a sensului. Până la Hristos crucea era un instrument de batjocură. Odată cu răstignirea pe Cruce a Domnului Hristos, Crucea devine altar al jertfei a-tot-răscumpărătoare, altar al invierii noastre, altar al renașterii, altar al întregului cosmos.

Există o literatură întreagă, o iconografie întreagă, toată pictura și arhitectura bisericilor, care exprimă și slujesc acest adevăr. Crucea este lauda noastră! Evident că atunci când vorbim despre Cruce trebuie să ne ducem întâi de toate cu gândul la Răstignirea Mântuitorului Hristos, care este elementul întemeietor, fundamental al Bisericii, al credinței noastre și al vieții noastre.

Noi ortodocși - trebuie spus și acest lucru - trecem cam ușor peste Cruce ca expresie a pătimirii și a Răstignirii, trecem repede la Înviere, uneori prea repede! Poate și pentru faptul că în spațiul răsăritean ortodox am descoperit Învierea și ne-am centrat cu totul pe Înviere, care este capătul drumului, este dezlegarea întregii iconomii dumnezeiești. Dar să nu uităm, calea care duce la Înviere este Crucea. Crucea este, în egală măsură, și lecția dumnezeiască care se predă omului, o lecție care nu este teoretică, ci este una practică. Ni se arată și ni se

spune ferm: vreți să ajungeți la plinătatea vieții? Ce este Învierea? Plinătatea vieții, viața care depășește limitele perisabilului, limitele stricăciunii, limitele morții, plinătatea vieții este viața cu adevărat viață, cum spun Părinții. Vreți să ajungeți la plinătatea vieții?! Crucea, calea Crucii duce la plinătatea vieții, la Înviere.

Crucea este o cale, un drum, un parcurs existențial. Este singurul drum care duce la plinătatea vieții. Nu există altul, nu poți să o iezi pe ocolite, nu poți să eviți Crucea. Este adevărul proclamat de Mântuitorul Hristos și repetat după aceea continuu. ...Strâmtă este poarta și strâmtorată este calea care duce la viață, și puțini sunt cei care o află! ... și largă este poarta, și lată este calea care duce la pieire, și mulți sunt cei care intră prin ea. (Matei 7, 13-14).

Biserica în slujbele ei, în rugăciunile ei, în cântările ei, arată că nu există alt drum decât Crucea. De aceea, Sfântul Apostol Pavel se laudă cu Crucea lui Hristos, cu Răstignirea: *Iar mie să nu-mi fie a mă lăuda, decât în Crucea Domnului nostru Iisus Hristos, prin care lumea este răstignită mie, și eu lumii!* (Galateni 6, 14). Sfântul Pavel ne dă aici și înțelesul Crucii, concrețearea Crucii pentru el și pentru fiecare creștin: lumea răstignită lui și el răstignit lumii înseamnă renunțarea totală la oferta lumii, a te aşeza într-o dureroasă tensiune și luptă cu duhul lumii.

Crucea este lauda noastră, a creștinătății. Dar spun încă o dată, revin la acest aspect, mă tem că uneori ne lăudăm, ne mângâiem cu ea foarte mult, ne încununăm cu semnul crucii, ne înfrumusețăm, ne păzim cu semnul crucii și toate celelalte, dar uităm că ea reprezintă jertfa de sine drept calea prin excelență care duce la viața adevărată. Acum și pentru totdeauna!

Crucea este și cheia acestei viețui, nu este numai a viețuirii de dincolo de moarte. Cuviosul Paisie Aghioritul, sfânt al zilelor noastre, mustre pe cei care investeau totul pentru viața viitoare: „Ce ați zice să luați medicamentele de la farmacie acum și să vă vindecați în viața viitoare?!” Omul este chemat să urmeze calea Crucii, a strâmtorărilor, a renunțărilor, a privațiunilor, a suferințelor pentru a se îndrepta spre plinătatea vieții, spre viața cea adevărată, și a evita amăgirea, viața amăgitoare. Cei care am ajuns la o vîrstă destul de înaintată înțelegem bine ce înseamnă să-ți fi cheltuit viața în amăgiri.

CRUCEA CA PILDĂ DE URMAT, CA LECȚIE

COSTION NICOLESCU: În sensul acesta mă gândesc că noi, într-adevăr, în Vinerea Mare ne ducem cu gândul tot timpul la noaptea Învierii. Chiar dacă participăm aşa, după putință, la Patimile Domnului, totuși dramatismul nu este dus până la capăt. În final, se întrevede lumina Învierii.